

Đây là một mất mát lớn của ngành ngoại giao Hoa Kỳ

Nhà ngoại giao kỳ cựu của Hoa Kỳ Richard Holbrooke, từng làm việc tại Việt Nam thời chiến tranh và lập được nhiều thành tựu công tác ở Serbia, Croatia, Bosnia, Pakistan, Afghanistan, và qua đời hôm Thứ Hai, 13 tháng 12, 2010, thọ 69 tuổi.

Độc Sĩ Richard Holbrooke trong một cuộc họp báo tại thủ đô Kabul, Afghanistan, tháng trước c.
(Hình: Shah Maria/AFP/Getty Images)

□

Ông đột ngột bị ngã tại xe buýt sáng Thứ Sáu trong lúc ngồi họp với Ngoại trưởng Hillary Clinton và được đưa vào bệnh viện. Ông đã qua đời tại Bệnh viện George Washington cấp cứu.

Sau cuộc gọi khẩn cấp kéo dài 21 giờ để nối một đường máy chủ bị vỡ, ông không hề phục cho đến khi từ trần hai ngày sau.

Quá trình làm việc của ông trong 40 năm trong công tác ngoại giao của Holbrooke xác định những vai trò và giá trị của ông là lãnh đạo của nhiều dự án tập này.

Là cố vấn ngoại giao cho 4 đời tổng thống dân chủ - Lyndon Johnson, Jimmy Carter, Bill Clinton, Barack Obama - ông đã đóng góp cho chiến lược an ninh quốc gia của Hoa Kỳ trong 40 năm với ba cuộc chiến tranh.

Trong nhiều thập kỷ trên máy bay xuyên lục địa và đi đến các nơi trên thế giới trong số những thành tựu của ông, cá nhân Độc Sĩ Holbrooke có những đóng góp đáng kể tại Washington, New York và thủ đô nhiều quốc gia.

Tổng thống Obama ca ngợi ông là “một cây cột của ngoại giao Hoa Kỳ” đã có công lao “làm cho nước Mỹ hùng mạnh, an ninh và thịnh vượng hơn bằng những nỗ lực phi bạo lực không chỉ về mặt, lòng ái quốc và ý nguyện xây dựng hòa bình.”

Ngoại trưởng Hillary Clinton trong một bài tuyên cáo nói rằng: “Hoa Kỳ mất đi một trong những con người vĩ đại nhất và quý giá nhất đóng góp cao nhất cho đất nước.”

Cái chết bất ngờ của Độc Sĩ Holbrooke có thể tác động sâu xa đến những nỗ lực của Hoa Kỳ trong việc tiến hành chiến lược chiến tranh ở Afghanistan mà kết quả không chỉ một quân sự nhưng còn trong số những phát triển và sáng kiến ngoại giao với chính quyền Kabul cũng như với nước láng giềng Pakistan.

Richard Charles Albert Holbrooke sinh ngày 24 tháng 4, 1941, ở New York City, con một bác sĩ dân Do Thái, chết năm ông 16 tuổi và ông được đưa vào sống trong gia đình một người bạn họ có con trai của vợ ngoại trưởng đương lai Dean Rusk. Ông theo học trường Brown University và làm biên tập viên cho tờ Brown Daily Herald trước khi tốt nghiệp môn Sử học. Khi tờ New York Times thuê ông vào làm việc, Holbrooke chuyển sang ngành ngoại giao.

Năm 1963 Richard Holbrooke được phái tới Việt Nam và làm viên chức công quan Hoa Kỳ Phát Triển Quốc Tế (USAID) tại một tỉnh miền đông sông Cửu Long.

Báng kinh nghiệm má công việc bình đánh tái thiát và thành tích công tác, ông gây nên sá chú ý khi mái 23 tuái và đáng cáa vá Sài Gòn làm phá tá cho Đái Sĩ Maxwell Taylor rái Henry Cabot Lodge. Năm 1966 ông vá làm chuyên viên trong Ban Tham Máu tòa Bách ác thái Táng Tháng Lyndon B. Johnson vào lúc cuác chián tranh Viát Nam đang lên cao đám.

Thá Tráng Ngoái Giao Hoa Ká Richard Holbrooke (mang káng) trong cuác háp vái Thá Tráng Ngoái Giao Viát Nam Phan Hán (đái đán) ngày 19 tháng 12 năm 1977 tái Sài Gòn, tháo luán ván đá bình tháng hóa quan há giáa hai nác. (Hình: Michel Clement/AFP/Getty Images)

Trong mát hái nghá vá Đông Nam Á tái bá Ngoái Giao năm đó, ông đã nói lên nhán đánh vá sá leo thang chián tranh cáa quân lác Hoa Ká mà ông tin là không sáng suát: “Quác gia chúng ta đáa đán chián tráng nháng ngái lính không xác đánh đác rát mác tiêu và sá máng phái hoàn thành, cũng nhá phán đoán sai lám sá thách đá. Và rái chúng ta không thá rút ra đác náa.”

Holbrooke mau chóng nái tiáng vái biát danh “Chiác Xe ái Đát” (the bulldozer) vái nháng phức trình đáng tháng tháng không ván.

Năm 1967 ông soạn thảo cho Thủ Tướng Ngoại Giao Nicholas Katzenbach một bản phúc trình dài 17 trang nói rằng Bắc Việt đang thực hiện cuộc chiến tâm lý trong dân quân của chúng ta.

Phúc trình viết: “Hà Nội dùng thời gian theo dõi người Nga dùng lãnh thổ của Napoleon tiến quân đến Moscow, luôn luôn rút lui, để thua hết trận này thì trận khác, để rồi cuối cùng họ nên nhúng hoàn toàn tay mà để quân không còn thủ nào họ sẽ thắng nữa.” Theo ông: “Với Napoleon thì đó là con đường tiến vào quá xa và mùa Đông không nghĩ được.”

Còn với Hà Nội thì họ hy vọng rằng tâm lý bất mãn, một kiên nhẫn và thời gian gia tăng để với một cuộc chiến tranh trường kỳ không có chiến tuyến và không có dấu hiệu thành công.”

Sau đó Holbrooke được đưa vào làm một thành viên cố vấn trong phái đoàn hòa đàm ở Paris và ông cũng có đóng góp một phần trong cuốn “Hồ sơ mật của Bộ Quốc Phòng Hoa Kỳ” (The Pentagon Papers).

Năm 1970 ông chuyển sang công việc nghiên cứu tại trường Woodrow Wilson, Đại học Princeton, rồi đi làm trưởng đoàn Hòa Bình (Peace Corps) ở Morocco. Những trong thời gian này ông, những bài học đã thành bại về chiến tranh vẫn còn tồn tại và ông nói: “Rồi về Việt Nam không có nghĩa là đã ra khỏi một thế giới cũ.”

Từ 1972 ông là tổng thư ký cho Foreign Policy, tạp chí mà ông đã góp phần sáng lập. Sau đó Holbrooke là cố vấn ban tranh của cựu Jimmy Carter và từ 1975 ông đã trở thành thủ trưởng Ngoại Giao Hoa Kỳ. Ông rồi chính quyền đầu tiên của Tổng Thống Ronald Reagan và một thời gian làm công tác tư vấn chiến lược.

Khi Tổng Thống Bill Clinton được chọn, ông trở lại với hy vọng được giao một chức vụ quan trọng ở tòa Bạch Ốc hay Bộ Ngoại Giao nhưng chỉ được làm đại sứ Hoa Kỳ tại Đức. Năm sau Holbrooke trở về Washington làm thủ trưởng Ngoại Giao đặc trách Châu Âu. Chính thời kỳ này ông đã trung gian hòa giải cho các nước vùng Balkan, và “Chiến xe đạp Đức” Holbrooke thúc ép Serbia, Croatia, Bosnia đi tới thỏa hiệp hòa bình ký kết tại Dayton, Ohio.

Năm 1996, Holbrooke rồi chính trường nhưng từ 1999 Tổng Thống Bill Clinton bổ nhiệm ông

lâm diễn sĩ Hoa Kỳ tại Liên Hiệp Quốc.

Là một người trung thành với đảng Dân Chủ, Holbrooke không tham gia chính quyền Táng Tháng George W. Bush ngay khi bà Hillary Clinton được cử làm Phó Tổng thống New York, ông làm cố vấn cao cấp và ngoại giao cho bà.

Holbrooke là trong ban vận động tranh cử của bà Clinton ngay khi bà thua qua giai đoạn bầu cử sơ bộ ông chuyển sang ủng hộ Barack Obama. Táng tháng không chọn ông làm ngoại trưởng và Holbrooke trở lại hoạt động trung thành với bà Hillary Clinton.

Gần đây Táng Tháng Obama chọn Holbrooke làm đặc sứ tại Afghanistan và Pakistan, ông trở thành nhân vật quan trọng bậc nhất trong chiến lược giáng quyết chiến tranh tại vùng này.

Mặc dù với kinh nghiệm làm việc cho USAID tại Việt Nam và nhiệm vụ đàm phán với tình hình Afghanistan, Richard Holbrooke không quy là hai cuộc chiến khác nhau và phân biệt cách giáng quyết không giáng nhau.

Trong một bài phỏng vấn đăng trên nhật báo Der Spiegel tại Đức, ông tuyên bố: “Chúng tôi không đến Afghanistan để xây dựng một nền dân chủ hoàn hảo.”

Đặc biệt với kinh nghiệm Việt Nam, ông nói: “Tôi còn nhớ khi tham dự vào chiến tranh Việt Nam. Tôi chỉ nghĩ đến người ta phải đưa với những quyết định lớn, học kinh nghiệm từ quá khứ và vận động trong những giai đoạn khó khăn và tôi chỉ phân tích để tìm ra hướng hành động.”

Ông không phải là vị tướng quân sự tại Afghanistan mà Táng Stanley McChrystal đã nhận mệnh lệnh, “nếu không có sự xói mòn tình hình phải giữ vững thắng lợi nên sẵn sàng tòa đại sứ như tại Saigon.” Ngay ông bác bỏ ý kiến cho là Hoa Kỳ sẽ như Liên Xô không thành công tại Afghanistan vì mục tiêu của hai nước khác nhau.

Độc Sĩ Holbrooke lập luận: “Chúng tôi đến Afghanistan không phải để chiến đấu và đi

hành nác này. Chúng tôi muốn giúp người Afghanistan xây dựng khả năng của họ để thay thế
sámáng an ninh của quân đội quốc tế trong một khoảng thời gian chuyển tiếp. Tôi không
thá để ra thời gian cụ thể vì tính cách bí mật chiến lược.

Cuộc chiến Afghanistan là rất khó khăn nhưng cần thiết bởi vì đã có vụ khủng bố 9/11. Đó là
khác biệt căn bản giữa chiến tranh Việt Nam và chiến tranh Afgfghanistan.”

Theo lời thân nhân trong gia đình ông, trước khi được đánh thuế mê dược qua cuộc gọi phổ u dài
21 tiếng đồng hồ, lời của ông cùng Richard Holbrooke nói với viên bác sĩ dân Pakistan: “Các ông
phái chấm dứt cuộc chiến này ở Afghanistan.” (HC)